

SZEMADÁM GYÖRGY
Mintatermesztet
 Somogyi Márk fotóiról

A felmenőink által még anyatermesztetnek tekintett, Isten teremtette világot – amely nem csupán körülvette és táplálta, de tanította is az embert az élet rendjére –, manapság a legtöbben már ellenségnek tartják. Emlékszünk még az ötvenes évek szlogenjére, amely szerint „az ember legyőzi a természetet”? Eszerint felnőtté válásunk záloga az volna, hogy legyőzzük anyánkat?

Azóta még tovább lépett az úgynevezett „civilizált” ember: már nem éri be ennek az amúgy önbecsapásra épülő, ám annál önpusztítóbb szemléletnek a hangoztatásával, hanem úgy véli, hogy valóban mindent ki kell irtani körülöttünk, ami nem viseli magán az emberkéz nyomát.

Eddig jó munkát végeztünk! Az esőerdők irtásával sikeresen támadtuk meg Földanyánk tüdejét, ásványolaj készletét kifosztottuk, a levegő és az óceánok vizének módszeres szennyezésével pedig elértük, hogy egyre hatalmasabb ózonlyuk tátong a fölénk boruló, minket védelmező, sérülékeny légrétegen, és hogy a halak húzában már túlzottan magas koncentrációt értek el a nehezen lebomló, emberre is káros nehézfém-szennyeződések.

Igen! Megcsináltuk! Mert ma minden valamire való, tévétájékozott városi ember nem csak távolinak érzi magától a természeti környezetet, de félelmetesnek és gyűlöletesnek is, ami a szemében nem más, mint az allergiát okozó parlagfű, a különböző betegségeket terjesztő kullancs, a madárinfluenzát hordozó szárnyasok, a veszett rókák és egyéb szörnyetegek táptalaja.

Somogyi Márk – lehet, hogy csak azért, mert Svájcban nevelkedett – igazi, magafeledt élvezettel csodálkozik rá a magyar tájra, akkor is, ha autója tengelyig a sárban küszködik, ha fotós-sátrát a havas eső paskolja, vagy ha egy szigorúan védett területen – jelesül a Hortobágyon – a hajnali sötétségben önmagukat vadászoknak valló emberek lövöldöznek körülötte.

Műveivel csak közös kirándulásainkat követően, jóval később volt alkalmam találkozni, és nagy meglepetéssel kellett tapasztalnom, hogy szemléletbeli, szellemi rokonság is van köztünk. Mert ahogy én – aki ugyan látszólag csak madarakat fest – sem vagyok a szó igazi értelmében „madárfestő”, s műveim nem természetismeretesen leképezései mélyen megélt élményeimnek, úgy ő sem az a természetfotós, aki egy bizonyos ritka pillanatra látványára várva ül lesben. S ha én azt állítom, hogy festményeim – habár a felszínen bizonyos látvány-élményekre utalnak –, valójában elvont kompozíciók, ez Somogyi Márk képeire fokozottan igaz.

Ehhez tudni kell azt is, hogy a fotótechnika és a számítógép adta lehetőségek az utóbbi évtizedekben szinte elmosták a határt a képzőművészet és a fotó között. Egy-egy mű esetében időnként alig lehet megállapítani, hogy milyen technikával és milyen utólagos manipulációk segítségével készült. Somogyi Márk azonban tiszteletre méltó módon ragaszkodik ahhoz, hogy bizonyos – saját maga által meghúzott – határokon ne lépjen át. Nem akarja képzőművészetként prezentálni műveit, s ezért csak olyan utólagos, számítógépes beavatkozásokat alkalmaz – például a színek vagy a kontrasztok esetében –, amelyek szigorúan hozzátartoznak a fotózás eszköztárához.

Ugyanakkor szembeszökő, hogy képei mennyire képzőművészeti ihletettségek. Némelyikük megtévesztésig olyan, mint egy régi kínai tusfestmény, egy másik lazán elegáns akvarellnek látszik, és van olyan sorozata is, amelyet felfogásában akár egy hatvanas évekből származó minimal-art művel is rokonságba lehetne hozni. Elgondolkoztató adalék ehhez, hogy az egyik – amúgy jégvirágot leképező – művét egy festőművész (!) festménynek hitte, s annak kompozíciós megoldását tette kritika tárgyává.

Somogyi Márk képei rejtélyesek, mert éppen a felismerhetőség, az azonosíthatóság határán mozognak, s ahol mégis fogódzót kap az ember – például a magasban szárnyaló darvak vagy egy iszapban táplálékért kotorászó billegető cankó esetében –, ott is olyannyira „átírt” a látvány, hogy az már egy másik szférát érint. Művei a természeti látvány alapstruktúráit mutatják fel. Azt, hogy a mikro- és a makrovilág – de az élő, és az élettelen is – egyazon módon szerveződik, s mondjuk ki, így nagybetűvel: egyazon Eszme teremtményei.

A fiatal művész alkotói hozzáállása – ami nem más, mint a világra való állandó rácsodálkozás – ezen a ponton rokonítható a középkori misztikusokéval, akik arról beszéltek, hogy az egész teremtett világ harmóniáját olyan összhangzat – mondjuk úgy: „a szférák zenéje” – határozza meg, amely nem csupán a hangok, de a színek és a formák együttesében is kimutatható.

Ahogy a nagy ezoterikus tanító, Hermész Trismegisztoz sokszor idézett *Tabula Smaragdina* című művének kezdő soraiban, Dr. Hornok Sándor fordításában olvasható: *Való, tévedéstől mentes, / biztos és igaz mindenekfelett, / Hogy ami fent van, a lenthez hasonló, / S ami lent van, az a fentihez, / Beteljesítvén az Egyetlen számtalan csodáját. / Ahogy pedig az összes dolog / az Egynek elgondolása szerint lett, / Úgy minden ebből az Egyből vette eredetét / egyetlen átváltozás által. / Atyja a Nap, anyja a Hold, / A Szél hordozta méhében, s a Föld tartja fenn. / Ő a jelenségek valamennyi megnyilvánulásának / nemzője a világ egészében, / Hiszen a tökéletesség benne rejlik erejében.*